

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Tarnanen, Mirja

Title: Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan puheenjohtajan katsaus

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © 2024 Opetushallitus

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Tarnanen, M. (2024). Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan puheenjohtajan katsaus. In T. Leblay, & S. Ahola (Eds.), Yleiset kielitutkinnot 30 vuotta (pp. 151-153). Opetushallitus. Raportit ja selvitykset, 2024: 8. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/yleiset-kielitutkinnot-30-vuotta>

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan puheenjohtajan katsaus

Tutkintotoimikunta ja sen jäsenet

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta on elimellinen osa yleisten kielitutkintojen toimintaa, ei vähiten siksi, että sen tehtävistä säädetään yleisiä kielitutkintoja koskevan lain (säädösmuutos 1082/2022) kolmannessa pykälässä. Sen mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta toimii Opetushallituksen yhteydessä, ja Opetushallitus asettaa sen viimeisimmän lakiuudistuksen myötä aikaisemman viiden vuoden sijaan enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnan muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä, joiden tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta. Vuoden 2021 alussa alkaneen ja vuoden 2024 loppuun päättyvän toimikauden jäsenet ovat edustaneet seuraavia tahoja: AKAVA, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, sisäministeriö, Suomen yliopistojen kielikeskusten johtajien neuvosto, työ- ja elinkeinoministeriö ja Vapaa sivistystyö ry. Tutkintotoimikunnan jäsenyys on vastuullisen tehtävä, koska sen jäsenet toimivat yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 4 momentin mukaan virkavastuulla. Tutkintotoimikunnan toimintaan liittyvät sihteerij- ja toimistotyöt hoitaa Opetushallitus.

Tämän lisäksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita. Toimintakauden 2021–2024 pysyvät asiantuntijajäsenet ovat edustaneet Opetushallitusta, Soveltavan kielentutkimuksen keskusta, Maahanmuuttovirastoa sekä Valviraa. Opetushallituksen ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen asiantuntijuus liittyy keskeisesti yleisten kielitutkintojen toimintaan ja sen kehittämiseen, joten tutkintotoimikunnan kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelun näkökulmasta yhteistyö näiden kahden organisaation välillä on keskeistä. Maahanmuuttoviraston asiantuntijuuden sisältöalueena ovat olleet erityisesti kansalaisuuden hakemiseen liittyvät kysymykset ja Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöltä edellytettävä kielitaito ja sen osoittamiseen liittyvät kysymykset.

Varsinaisten jäsenten ja asiantuntijajäsenten lisäksi tutkintotoimikunnan on mahdollista asettaa jaostoja kielitaidon arviointien oikaisuvaatimuksia koskevien päätösten valmistelua varten ja kielikohtaisten kysymysten valmistelua varten. Jos tällainen jaosto perustetaan, siihen nimitetään puheenjohtaja ja enintään neljä muuta jäsentä, jotka voivat olla tutkintotoimikuntaan kuulumattomia. Näissä jaoksissa, kuten tutkintotoimikunnassakin, sihteerij- ja toimistotyötä hoidetaan Opetushallituksen virkatyönä.

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman, jonka rungon muodostavat lainsäädännölliset ja jatkuvaluonteiset tehtävät. Tutkintotoimikunnan tehtäviin kuuluu hyväksyä tutkintosuoritusten tarkistusarviointit, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Tällaisia jatkuvaluonteisia tutkinnon toimintaan liittyviä asioita tarkistusarviointien hyväksymisen lisäksi ovat esimerkiksi

valmistuneiden tutkintotulosten koontien tarkastelu, tutkintopäivien osallistujamäärien säännöllinen seuraaminen ja tutkintopäivistä päättäminen aina kerrallaan muutamaksi vuodeksi eteenpäin.

Tutkintojärjestelmän kehittämiseen puolestaan kuuluu esimerkiksi yleisten kielitutkintojen digitalisointi, jota edistetään vaiheittain. Viimeisimpänä tutkintotoimikunta on käsitellyt digitaalista kehittämistä, jonka tavoitteena on sujuvoittaa tutkintoon ilmoittautumista ja tutkintomaksujen käsittelyä. Toimikunnan käsittelyssä ovat olleet myös tutkinnon erityisjärjestelyt, joiden vaatimustaso ja haasteet ovat viime vuosina lisääntyneet. Erityisjärjestelyjen kehittämiseksi Opetushallitus teetti ulkoisen asiantuntijan selvityksen yleisten kielitutkintojen erityisjärjestelyistä. Lisäksi toimikunta on käsitellyt lukuisia muita kehittämis ehdotuksia, kuten uusien kielten lisäämistä tutkintokieliiksi. Kokonaisuutena kehittämis kohteiden tarkoitukset ja tavoitteet heijastelevat toimintaympäristöissämme tapahtuneita ja tapahtuvia muutoksia, jotka kytkeytyvät esimerkiksi digitalisaatioon, maahanmuuttoon, vähemmistökielten asemaan ja työelämän kehityskuluihin.

Puheenjohtajuus omakohtaisena kokemuksena

Olen toiminut yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan puheenjohtajana vuodesta 2015. Puheenjohtajuus merkitsi paluuta yleisten kielitutkintojen pariin, sillä olin toiminut ennen professorin tehtävään siirtymistäni tutkijana ja tutkintojen koordinaattorina vuosina 1994–1998 ja 2003–2011. Minulla oli siis monipuolista kokemusta tutkintojen kehittämisestä ja toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä tutkintojen perustamisesta lähtien. Tunsin tutkintojärjestelmän hyvin ja olin tehnyt pitkään yhteistyötä Opetushallituksen kanssa sekä ollut mukana tutkintotoimikunnassa asiantuntijajäsenenä jo vuodesta 1995. Tutkintotoimikunnan puheenjohtajuus tarjosi mielenkiintoisen ja uudenlaisen tarkasteluikkunan siihen, miten sidosryhmäyhteistyö on merkityksellistä tutkintojen toiminnan ja sen kehittämisen näkökulmasta.

Kun tarkastelen yleisten kielitutkintojen toimintaa 30 vuoden aikana, on mielenkiintoista havaita, miten muun muassa maahanmuuttoon ja kielikoulutuksen liittyvät muutokset Suomessa heijastuvat myös tutkinnon kehityskuluihin ja tutkintotoimikunnan työhön. Vielä tutkintojen alkuvuosina 1990-luvulla vieraiden kielten opiskelu oli aktiivista, ja Euroopan unioniin liittymisen myötä monipuolista kielitaitoa pidettiin tärkeänä: tutkintotoimikunnassa käsiteltiinkin uuden kielen, italian, lisäämistä tutkintokielten valikoimaan. Tutkintojen osallistujamäärät kasvoivat kuitenkin ensimmäisinä vuosina hitaasti: kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana (1994–1996) osallistujien määrä oli 5 295 henkilöä (Salmela & Tarnanen 1997). Tutkintojen suorittajien määrä moninkertaistui 2000-luvulla, sillä yleisten kielitutkintojen täyttäessä 20 vuotta 2014 suoritettujen tutkintojen määrä oli 79 358 (Neittaanmäki & Hirvelä 2014).

Muutokset suorittajamäärissä heijastuivat myös tutkintotoimikunnan työhön. Vuonna 2003 uudistunut kansalaisuuslaki ja maahanmuuton kasvu lisäsivät erityisesti suomen kielen keskitason suorittajamääriä, vielä 2020-luvullakin. Oman lähes kymmenvuotisen puheenjohtajuuteni aikana tutkintotoimikunnassa ovat tulleet käsiteltäviksi suorittajamäärän kasvun myötä ihan eri tavoin esimerkiksi kysymykset tiedottamisesta, asiointitilanteista, erityisjärjestelyistä, tutkintopaikkojen ja tutkintopäivien lisäämisestä ja tarkistusarvioinneista, jotta tutkinnon suorittaminen olisi mahdollisimman esteetöntä kulttuurisesti ja kielellisesti moninaiselle osallistujajoukolle. Lisäksi yleisiä kielitutkintoja koskevan lainsäädännön uudistamistarpeita ja sittemmin uudistettua lainsäädäntötekstiä käsiteltiin tutkintotoimikunnassa usean vuoden ajan. Osallistujamäärien kasvu on vauhdittanut myös tutkintojärjestelmän digitalisointia, erityisesti ilmoittumisjärjestelmän uudistamisen osalta. Samaan aikaan tutkintotoimikunnassa on pohdittu ja ideoitu keinoja siihen, miten tutkinnon tunnettavuutta ja käyttöarvoa voitaisiin lisätä niissä kielissä, joissa osallistujamäärien kasvu ei ole ollut samanlaista kuin suomen kielessä.

Lähes 10-vuotisen urani aikana yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan puheenjohtajana minulla on ollut etuoikeus työskennellä niin tämän kuin aikaisempien kausien tutkintotoimikunnan jäsenten, sekä varsinaisten että asiantuntijajäsenten, kanssa. Kun aloitin toimikunnan puheenjohtajana, haaveenani oli edistää toimikuntatyöskentelyssä sellaista toimintakulttuuria, jota luonnehtii keskustelevuus, sitoutuneisuus ja kriittisyyskin. Kiitos jäsenten, osallistuminen kokouksiin on ollut aktiivista ja keskustelu paneutuvaa, vilkasta ja kriittistä sekä kasvokkaisissa että etäkokouksissa. Jokaisessa kokouksessa on tarvittu jäsenten laaja-alaista asiantuntijuutta ja perusteltuja näkemyksiä. Tärkeässä roolissa on myös ollut sekä Opetushallituksessa että Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa tehty hyvä valmistelutyö. Näistä aineksista on syntynyt näkemykseni mukaan toimiva ja tutkintojen järjestämistä ja kehittämistä tukeva tutkintotoimikuntatyöskentely.

Lähteet

Laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta 1082/2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221082>

Salmela, T. & M. Tarnanen 1997. Yleiset kielitutkinnot – kielitaitotesti moneen tarpeeseen. Teoksessa A. Huhta, A. Määttä, S. Takala & M. Tarnanen (toim.) Yleiset kielitutkinnot ja kieltenopetus. Helsinki: Opetushallitus, 9–20.

Neittaanmäki, R. & T. Hirvelä 2014. Yleisten kielitutkintojen osallistujat taustatietojen valossa. Teoksessa T. Leblay, T. Lammervo & M. Tarnanen (toim.) Yleiset kielitutkinnot 20 vuotta. Raportit ja selvitykset 2014:16. Helsinki: Opetushallitus, 46–60.